

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ
ΓΕΝ. Δ/ΝΣΗ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΔΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ (α)**

Ταχ. Δ/ση : Λ. Αλεξάνδρας 19
Ταχ. Κώδικας : 114 73, Αθήνα
Πληροφορίες : Α. Μπάγκου
Τηλέφωνο : 210-6435063
Email : doy@ggde.gr

ΑΔΑ: Ψ21Φ465ΧΘΞ-ΡΥΩ

Αθήνα, 07 - 04 - 2023
Αρ. Πρωτ: 112946

ΠΡΟΣ :
ΩΣ ΠΙΝΑΚΑ ΑΠΟΔΕΚΤΩΝ

ΘΕΜΑ: Αποδοχή της αριθμ. 9/2023 Γνωμοδότησης του Ε' Τμήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

ΣΧΕΤ. : α) Το με αρ. πρωτ. 297745/27-9-2022 ερώτημα της Διεύθυνσης Οδικών Υποδομών
β) Η με αρ. 9/2023 Γνωμοδότηση του Ε' Τμήματος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους
γ) Το αρ. πρωτ. 232-337/5156/2-2-2023 έγγραφο του ΝΣΚ

Σας διαβιβάζουμε την αριθμ. 9/2023 Γνωμοδότηση του Ε' Τμήματος του Ν.Σ.Τ.Κ. που αφορά ερώτημα της Διεύθυνσης Οδικών Υποδομών σχετικά με την τυχόν οφειλόμενη αποζημίωση Αναδόχου Σύμβασης μελέτης, σε περίπτωση διάλυσης της σύμβασης, σύμφωνα με το άρθρο 36 του ν. 3316/2005, την οποία και **αποδεχόμαστε.**

Με τη Γνωμοδότηση γίνεται ομόφωνα δεκτό ότι μετά τη θέση σε εφαρμογή του άρθρου 36 του ν.3316/2005 επί διάλυσης της σύμβασης εκπόνησης της μελέτης, το οφειλόμενο ποσό στον Ανάδοχο που έλαβε την εντολή εκπόνησης μελέτης, πλην όμως δεν πρόλαβε να την εκπονήσει ή να παραδώσει την εκπονηθείσα μελέτη συνίσταται: α) στην αμοιβή του για τις ήδη εκτελεσθείσες εργασίες β) σε αποζημίωση που ανέρχεται σε ποσοστό 30% του υπολειπόμενου χρηματικού αντικειμένου του υπό εκπόνηση σταδίου, δηλαδή των υπολειπομένων εργασιών του σταδίου και γ) σε αποζημίωση που ανέρχεται σε ποσοστό 10% επί της συμβατικής αμοιβής των υπολειπόμενων (τυχόν) για την ολοκλήρωση της μελέτης σταδίων, εφόσον δεν προβλέπεται διαφορετικά στη σύμβαση.

Στην περίπτωση που ο ανάδοχος, πριν τη διάλυση της σύμβασης, εκπόνησε και υπέβαλε τη μελέτη του σταδίου, πέραν του οφειλόμενου προς αυτόν ποσοστού 70% ή και 80% της συμβατικής αμοιβής που δικαιούται, εφόσον η μελέτη δεν εγκρίθηκε τελικά, για λόγους μη οφειλόμενους στον ίδιο ή στην ποιότητα της μελέτης του, ο εργοδότης οφείλει να καταβάλει προς αυτόν τη συνολική συμβατική αμοιβή του σταδίου, δηλαδή ποσοστό 100% του σταδίου, κατόπιν ελέγχου της μελέτης για τυχόν σφάλματα και πλημμέλειες. Πέραν τούτου, και εφόσον στη σύμβαση δεν προβλέπεται διαφορετικά, δικαιούται αποζημίωση ανερχόμενη σε ποσοστό 10% επί της συμβατικής αμοιβής των (τυχόν) υπολειπόμενων για την ολοκλήρωση της μελέτης σταδίων.

**Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ
& ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ**

Γ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΣΥΝΗΜΜΕΝΑ:

Το αρ. 232-337/5156/2-2-2023 έγγραφο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους με συνημμένη τη Γνωμοδότηση.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗ:

1. Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
Ακαδημίας 68, 10678 Αθήνα
e-mail: info@nsk.gr
2. Γενική Δ/ση Οικονομικών Υπηρεσιών του ΥΠΟΜΕ
3. Ν.Σ.Κ. Γραφείου Νομικού Συμβούλου ΓΓΥ
E-mail: gns-dimosion-ergon@nsk.gr
4. Γραφείο Γεν. Γραμματέα Υποδομών
5. Γραφείο Γεν. Δ/ντή Συγκών Υποδομών

ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΔΙΑΝΟΜΗ:

1. ΔΟΥ/α, β
2. Χ.Α.
3. Δ/ντής ΔΥΟ
4. Ε. Πρωτοπαπά
5. Α. Μπάγκου

www.sate.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
ΓΝΣ στη ΓΓ Υποδομών του Υπ.
Υποδομών & Μεταφορών
Ταχ. Δ/ση: Χαριλάου Τρικούπη 182
ΤΚ 11473 Αθήνα
Τηλ: 213-1523838, 213-1523834, 213-
1523831, 213-1523832
Email: gns-dimosion-ergon@nsk.gr
Πληροφορίες: Μ. Βασιλείου-Τρύφων
Email: m.vasiliou@nsk.gr
Τηλ: 210 6444905

Ημ. Πρωτ.: 02-02-2023

Αριθμ. Πρωτ.: 232- 337/5156

ΠΡΟΣ: ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ
ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ
ΓΕΝ. ΔΙΕΥΘ/ΝΣΗ ΣΥΓΚΟΙΝ.
ΥΠΟΔΟΜΩΝ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΟΔΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ
(Δ13)
Λ. Αλεξάνδρας 17-19
114 73
Αθήνα

ΚΟΙΝ.:
Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
Κεντρική Υπηρεσία
Τμήμα Μελετών
Ακαδημίας 68 και Χαρ. Τρικούπη
10678 ΑΘΗΝΑ

ΘΕΜΑ: Αποστολή της με αριθ. 9/2023 Γνωμοδότησης του Ε' Τμήματος του Ν.Σ.Κ.

Σας διαβιβάζουμε συνημμένα τη Γνωμοδότηση του Ε' Τμήματος του Ν.Σ.Κ. με αριθμό **9/2023**, επί ερωτήματος το οποίο υποβλήθηκε με το με αριθ. πρωτ. 297745/27-09-2022 έγγραφό σας και παρακαλούμε να τεθεί αυτή υπόψη του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών, σύμφωνα με την παράγραφο 6 του άρθρου 9 του Ν. 4831/2021 (Οργανισμός του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους), προκειμένου να αποφασίσει για την αποδοχή της ή μη.

Παρακαλούμε επίσης να ενημερώσετε άμεσα το Γραφείο μας, καθώς και την Κεντρική Υπηρεσία του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, για την αποδοχή της γνωμοδότησης.

Η Πρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Μαρία Βασιλείου-Τρύφων

Ο/Η υπογράφων-ουσα

www.sate.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδοτήσεως: 9/2023
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Τμήμα Ε΄
Συνεδρίαση της 25^{ης} Ιανουαρίου 2023

Σύνθεση:

Πρόεδρος : Νίκη Μαριόλη, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Μέλη: Δήμητρα Κεφάλα, Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ., Κωνσταντίνος Γεωργάκης, Βασίλειος Καραγεώργος, Χρήστος Μητκίδης, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Ευάγγελος Μαρίνης, Περικλής Αγγέλου, Ευστράτιος Ηλιαδέλης, Θωμάς Καζάκος, Ξανθή Μπασάκου, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Μαρία Βασιλείου-Τρύφων, Πάρεδρος Ν.Σ.Κ. (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το έγγραφο με αριθμό πρωτοκόλλου 297745/27-09-2022 της Διεύθυνσης Οδικών Υποδομών (Δ13) της Γενικής Διεύθυνσης Συγκοινωνιακών Υποδομών της Γενικής Γραμματείας Υποδομών του Υπουργείου Υποδομών και Μεταφορών που υπογράφεται από τον Υφυπουργό Υποδομών.

Περίληψη Ερωτήματος: Ερωτάται, α) ποια είναι η «οφειλόμενη αμοιβή», κατά την έννοια της παραγράφου 4 του άρθρου 36 του ν. 3316/2005, για τις εκτελεσθείσες εργασίες του αναδόχου εκπόνησης μελέτης, ο οποίος έλαβε μεν από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία την εντολή εκπόνησης σταδίου μελέτης, πλην όμως δεν πρόλαβε να εκπονήσει ή και να παραδώσει την εκπονηθείσα μελέτη στην υπηρεσία και περαιτέρω ποιο είναι το οφειλόμενο ποσό της αποζημίωσης που αναλογεί σε ποσοστό τριάντα τοις εκατό (30%) του υπολειπόμενου χρηματικού αντικειμένου του υπό εκπόνηση σταδίου, β) εάν, στην περίπτωση που ο ανάδοχος πριν τη διάλυση της σύμβασης, εκπόνησε και

υπέβαλε τη μελέτη του σταδίου και καταβλήθηκε σε αυτόν το προβλεπόμενο από τον νόμο (άρθρο 30 παρ. 2 γ' και δ' του ν. 3316/2005), οφειλόμενο ποσοστό 70% ή και 80% της συμβατικής αμοιβής, αλλά η μελέτη δεν εγκρίθηκε τελικά, για λόγους μη οφειλόμενους στον ανάδοχο ή στην ποιότητα της μελέτης, υφίσταται υποχρέωση καταβολής της συνολικής συμβατικής αμοιβής του σταδίου, σε ποσοστό δηλαδή 100% του σταδίου, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 36 του ν. 3316/2005, οπότε, αυτονόητα, στην περίπτωση αυτή δεν τίθεται ζήτημα πληρωμής αποζημίωσης λόγω της διάλυσης της σύμβασης εκπόνησης μελέτης, δεδομένου ότι δεν υφίσταται «υπολειπόμενο χρηματικό αντικείμενο» του υπό εκπόνηση σταδίου.

Επί του ανωτέρω ερωτήματος το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Ε') γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Από το έγγραφο του ερωτήματος και τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής:

1. Η ερωτώσα υπηρεσία (Διεύθυνση Οδικών Υποδομών - Δ13) έχει υπό εκτέλεση συμβάσεις μελετών που διέπονται από τις διατάξεις του προϊσχύσαντος (του ισχύοντος σήμερα νόμου 4412/2016) νόμου 3316/2005, ο οποίος εξακολουθεί να εφαρμόζεται στις υπό κρίση συμβάσεις. Ενδεικτικά, αναφέρονται δύο τέτοιες περιπτώσεις συμβάσεων, ήτοι: Α) Η σύμβαση Μελέτης βελτίωσης Ε.Ο. Λάρισας-Κοζάνης (κατά τμήματα), Μελέτης τμήματος: α) Παράκαμψης Ελασσόνας - Μικρό Ελευθεροχώρι, β) Όρια Νομών Λάρισας/Κοζάνης-Τριγωνικό, που συνάφθηκε στις 29-03-2011, δυνάμει της οποίας χορηγήθηκε από τη Διευθύνουσα Υπηρεσία έγγραφη εντολή για την εκπόνηση 1) Οριστικής μελέτης οδοποιίας αρτηρίας και παράπλευρου δικτύου, 2) Οριστικής υδραυλικής μελέτης και 3) Οριστικής μελέτης ανισόπεδου κόμβου Ελασσόνας. Οι μελέτες αυτές ήδη υποβλήθηκαν, αλλά δεν έχουν εγκριθεί και έχει πληρωθεί το 80% της συμβατικής αμοιβής (λόγω της παρέλευσης διμήνου από την υποβολή τους). Β) Η Σύμβαση Μελέτης Βελτίωσης Ε.Ο. Λάρισας - Κοζάνης (κατά τμήματα), Μελέτη τμήματος: α) Τύρναβος - Αρχή Παράκαμψης Ελασσόνας, β) Μικρό Ελευθεροχώρι - Όρια Νομών Λάρισας Κοζάνης. Η υπογραφή της εν λόγω Σύμβασης έγινε την 8-12-2008 και χορηγήθηκε έγγραφη εντολή για μελέτες του σταδίου Κατασκευαστικού Σχεδιασμού στο

τμήμα Τύρναβος - Αρχή Παράκαμψης Ελασσόνας, δηλαδή για Οριστική μελέτη οδοποιίας και Οριστική υδραυλική μελέτη, αλλά δεν δόθηκε εντολή, από τον εργοδότη, για εκπόνηση του Κτηματολογίου, το οποίο βρίσκεται μεταξύ των μελετών του υπό εκπόνηση σταδίου και συνεπώς δεν εκπονήθηκε το Κτηματολόγιο.

2. Με έγγραφα του Υπουργού Υποδομών και Μεταφορών και της Γενικής Διεύθυνσης Συγκοινωνιακών Υποδομών (με αριθ. πρωτ. 172939/02-06-2022 και ΕΞ. 2867/28-08-2020) δόθηκαν οδηγίες για τη διάλυση από την αναθέτουσα αρχή, κατά το άρθρο 34 του ν. 3316/2005, των συμβάσεων μελετών που είχαν ανατεθεί με τον νόμο 3316/2005, λόγω της αλλαγής του σχεδιασμού των οδικών έργων.

Νομοθετικό Πλαίσιο

3. Στα **άρθρα 26, 27, 28, 34 και 55 του Π.Δ. 696/1974** «Περί αμοιβών μηχανικών δια σύνταξιν μελετών, επίβλεψιν, παραλαβήν κλπ. Συγκοινωνιακών, Υδραυλικών και Κτιριακών Έργων, ως και Τοπογραφικών, Κτηματογραφικών και Χαρτογραφικών Εργασιών και σχετικών τεχνικών προδιαγραφών μελετών» (Α' 301), το οποίο εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 59 του από 17.7/16.8.1923 νομοθετικού διατάγματος «περί σχεδίων πόλεων, κωμών και συνοικισμών του Κράτους» (Α' 228), ως ίσχυε - το τελευταίο- μετά την τροποποίηση και συμπλήρωσή του με το ν.δ. 2726/1953 (Α' 325), ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 26. Στάδια Μελέτης. «Τα Στάδια μελέτης, εις ά αναφέρεται το παρόν Κεφάλαιον (περί οδών και τεχνικών έργων) είναι τα κάτωθι: 1. Στάδιον 1^{ον}: Μελέτη αναγνωρίσεως οδού. 2. Στάδιον 2^{ον}: Προμελέτη οδού. 3. Στάδιον 3^{ον}: Οριστική μελέτη οδού, περιλαμβάνουσα την εργασίαν υπαίθρου (μελέτη εφαρμογής) και γραφείου, ή εις περίπτωσιν εκπονήσεως της μελέτης επί υπάρχοντος τοπογραφικού την εργασίαν γραφείου και την μελέτην εφαρμογής. 4. Το κτηματολόγιο της απαλλοτριωτέας για την οδό ζώνης καταλήψεως μπορεί να συνταχθεί μετά την έγκριση της προμελέτης της οδού και πριν την εκπόνηση της οριστικής μελέτης, κατόπιν εντολής του εργοδότη» (η παράγραφος 4 προστέθηκε με το άρθρο 17 του Π.Δ. 515/89- Α' 219).

Άρθρο 27. Κατανομή αμοιβής κατά στάδια. «1. Η ολική αμοιβή μελέτης οδού κατανέμεται κατά στάδια, ως κάτωθι: α) Δια την μελέτην αναγνωρίσεως οδού ποσοστόν 10%. β) Δια την προμελέτην ποσοστόν 30%. γ) Δια την οριστικήν μελέτην ποσοστόν 60%.....»

Άρθρο 28. Τρόπος αμοιβής μελετών τεχνικών έργων οδού. «*Η αμοιβή μελετών τεχνικών έργων οδού καθορίζεται, πλην αν αυτή άλλως δι' ειδικών διατάξεων του παρόντος ορίζεται, εις ποσοστά επί τοις εκατόν επί της αξίας των μελετωμένων έργων, είτε αυτοτελώς λαμβανομένων είτε αθροιστικώς κατά τμήματα οδού, αναλόγως της κατηγορίας, εις ήν ταύτα ανήκουν...*»

Άρθρο 34. Κατανομή αμοιβής κατά στάδια μελέτης τεχνικών έργων οδού. «*1. Τα στάδια μελέτης, εις ά αναφέρονται οι αμοιβαί τεχνικών έργων της οδού είναι τα εξής: α) Στάδιον 1^{ον}: Προκαταρκτική επεξεργασία και προγραμματισμός αναγκαιουσών ερευνών. β) Στάδιον 2^{ον}: Προμελέτη. γ) Στάδιον 3^{ον}: Οριστική μελέτη. 2...3. ..4...*»

Άρθρο 55. Εφαρμογαί μελετών υπό Εργοδότη. «*Ο Εργοδότης δια πληρωμής της αμοιβής μελέτης πινός, καθίσταται κύριος αυτής, δυνάμενος να την εφαρμόση εξ ολοκλήρου ή κατά τμήματα οπουδήποτε, οποτεδήποτε και οσασδήποτε φοράς άνευ καταβολής προσθέτου αμοιβής εις τον Μελετητήν υπό την προϋπόθεσιν ότι ουδεμία σχετική πρόσθετος εργασία θέλει ζητηθή από τον Μελετητήν.*»

4. Περαιτέρω, στις διατάξεις των άρθρων 106, 107 και 123 του ίδιου Π.Δ. (696/1974), ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 106 «*Αι εν τω παρόντι τεχνικαί προδιαγραφαί μελετών, καθορίζουν τους τεχνικούς όρους εκπονήσεως τούτων, δια την συμφώνως προς τα επιτεύγματα της επιστήμης σύνταξίν των παρά του Μελετητού, προς πλήρη αρτιότητα τούτων επί τω τέλει αρτίως τεχνικής και οικονομικής εκτελέσεως των έργων.*»

Άρθρο 107 «*Αι παρούσαι προδιαγραφαί αναφέρονται εις μελέτας: α) Τοπογραφικών, κτηματογραφικών και χαρτογραφικών εργασιών, β) Συγκοινωνιακών έργων εις ά περιλαμβάνονται: βα) Οδοί και τεχνικά έργα αυτών. ββ) Λιμενικά έργα. βγ) Έργα πολιτικών αερολιμένων. βδ) Έργα κυκλοφοριακών κόμβων και αστικών οδών, σημάσεως και φωτεινής σηματοδοτήσεως οδών. γ)...*»

Άρθρο 123 Στάδια μελέτης «*1. Αι μελέται οδών και των συναφών προς αυτάς τεχνικών έργων εντάσσονται εις ενιαίαν κατηγορίαν. 2. Η πλήρης μελέτη μιάς οδού διακρίνεται και παραδίδεται υπό του Μελετητού εις κεχωρισμένα στάδια, ως κατωτέρω αναγράφεται: α) Μελέτη σκοπιμότητας (feasibility report). β) Μελέτη αναγνωρίσεως. γ) Προμελέτη. δ) Οριστική Μελέτη μετά του κτηματολογίου αυτής. ε) Προμελέτη των πάσης φύσεως*

τεχνικών έργων της οδού. στ) Οριστική μελέτη των τεχνικών έργων της οδού. 3. Η λεπτομερής γνώσις της εδαφικής ζώνης διελεύσεως της οδού, προσδιορίζουσα ουσιώδη στοιχεία της μελέτης και κατασκευής ταύτης, είναι δυνατόν να υπαγορεύση παραλλήλως προς τα στάδια των ανωτέρω μελετών όπως εκπονούνται και οι ακόλουθοι ειδικά μελέται συντασσόμενοι και αμοιβόμενοι ιδιαίτερος κατά τας οικείας προδιαγραφάς και κώδικας:

α) Γεωλογική μελέτη. αα)... αβ)...β) Εδαφοτεχνική μελέτη...γ) Συμπληρωματική εδαφοτεχνική μελέτη...δ) Εδαφοτεχνική μελέτη για την μελέτην των πάσης φύσεως τεχνικών έργων...ε) Κυκλοφοριακή μελέτη...4. Η πλήρης μελέτη ενός μεμονωμένου τεχνικού έργου διακρίνεται και παραδίδεται υπό του Μελετητού εις κεχωρισμένα στάδια ως κάτωθι: α) Γενική έκθεσις επί των απαιτουμένων τοπογραφικών εργασιών, γεωτεχνικών, υδραυλικών κλπ. πάσης φύσεως ερευνών συμπεριλαμβανομένων και τυχόν αναγκαίων μελετών προς καθορισμόν της οριστικής θέσεως της οδού, δι' ην μελετάται το εν λόγω τεχνικόν έργον. β) Προκαταρκτική Μελέτη μετά μελέτης θεμελιώσεως, ερειδομένης επί των αποτελεσμάτων της εδαφοτεχνικής μελέτης, εξαντλούσα τας υποψηφίας λύσεις. γ) Οριστική μελέτη. 5...».

5. ΣΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 30 (ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ 2), 34 (ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ 1 ΚΑΙ 6 ΕΔ. Α), 36 ΚΑΙ 37 ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ 3316/2005 (Α' 42) «Ανάθεση και εκτέλεση δημοσίων συμβάσεων εκπόνησης μελετών και παροχής συναφών υπηρεσιών και άλλες διατάξεις», που εξακολουθεί να εφαρμόζεται για τη σύναψη και εκτέλεση συμβάσεων μελετών κατόπιν διαγωνισμών των οποίων η προκήρυξη δημοσιεύτηκε μετά την έναρξη ισχύος του και μέχρι την έναρξη ισχύος του νόμου 4412/2016 (που κατάργησε τον ν. 3316/2005 και έκτοτε ρυθμίζει τις συμβάσεις που προκηρύσσονται μετά την έναρξη ισχύος του -βλ. άρθρο 377 παρ. 1 περ. 40 του νόμου), ορίζονται τα εξής:

Άρθρο 30 Καταβολή της αμοιβής του αναδόχου «...2. Η κατ' αποκοπήν αμοιβή του σταδίου της προκαταρκτικής μελέτης καταβάλλεται στους αναδόχους του σταδίου αυτού μετά την υποβολή της μελέτης και την παραλαβή της, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 6 παρ. 14. Στις περιπτώσεις των λοιπών σταδίων η αμοιβή καταβάλλεται τμηματικά, επί τη βάσει της γενομένης με την οικονομική προσφορά του αναδόχου ανάλυσης της αμοιβής του και κατανέμεται σε προκαταβολή και πληρωμές μετά την υποβολή, την έγκριση και παραλαβή της μελέτης. Ειδικότερα: α) Με την υπογραφή της

σύμβασης, καθώς και την εντολή έναρξης κάθε επόμενου σταδίου χορηγείται στον ανάδοχο άτοκη προκαταβολή που ανέρχεται σε ποσοστό (15%) της συμβατικής αμοιβής του σταδίου, έναντι ισόποσης εγγυητικής επιστολής....β) Μετά την παρέλευση του μισού συμβατικού χρόνου εκπόνησης κάθε σταδίου και εφόσον έχει κατά την κρίση της επιβλέπουσας υπηρεσίας εκπονηθεί εργασία ποσοστού μεγαλύτερου του πενήντα τοις εκατό (50%) του υπόψη σταδίου, καταβάλλεται έναντι ισόποσης εγγυητικής επιστολής επιπλέον ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) της αμοιβής που αντιστοιχεί στο υπόψη στάδιο. γ) Μετά την υποβολή κάθε σταδίου ανά κατηγορία μελέτης, κατόπιν συνοπτικού ελέγχου της πληρότητας και επάρκειας αυτής, καταβάλλεται ανακεφαλαιωτικά ποσοστό εβδομήντα τοις εκατό (70%) της αμοιβής του σταδίου και επιστρέφονται οι εγγυήσεις των προηγούμενων εδαφίων. δ) Εφόσον η μελέτη δεν έχει εγκριθεί μετά την παρέλευση διμήνου από την υποβολή της, καταβάλλεται κατόπιν συνοπτικού ελέγχου επάρκειας αυτής επιπλέον ποσοστό δέκα τοις εκατό (10%). ε) Μετά την έγκριση και προσωρινή παραλαβή κάθε ενδιάμεσου σταδίου ανά κατηγορία μελέτης καταβάλλεται επιπλέον ποσοστό είκοσι τοις εκατό (20%) της αμοιβής του σταδίου. στ) Μετά την έγκριση του τελικού σταδίου της μελέτης καταβάλλεται επιπλέον ποσοστό δεκαπέντε τοις εκατό (15%) της αμοιβής του τελικού σταδίου ή είκοσι τοις εκατό (20%) με κατάθεση εγγυητικής επιστολής για το επιπλέον πέντε τοις εκατό (5%). ζ) Μετά την τελική παραλαβή της μελέτης καταβάλλεται το υπόλοιπο της αμοιβής ή επιστρέφεται η εγγυητική επιστολή της προηγούμενης περίπτωσης.»

Άρθρο 34 Διάλυση της σύμβασης «1. Σε περίπτωση σύμβασης μελέτης που εκπονείται κατά στάδια, ο εργοδότης δικαιούται να διακόψει τις εργασίες της μετά την ολοκλήρωση κάποιου σταδίου και να λύσει τη σύμβαση χωρίς αποζημίωση του αναδόχου, αν τούτο προβλέπεται στη σύμβαση. Δικαιούται επίσης ο εργοδότης να διακόψει την εκπόνηση σταδίου μελέτης με καταβολή αποζημίωσης στον ανάδοχο, κατά την παράγραφο 3 του άρθρου 36.....2.....3.. 6. Οι συμβάσεις εκπόνησης μελέτης λύονται με την παραλαβή του συμβατικού αντικειμένου, εκτός αν συντρέχει περίπτωση έκπτωσης του αναδόχου ή διάλυσης της σύμβασης είτε με πρωτοβουλία του κυρίου του έργου είτε με πρωτοβουλία του αναδόχου....»

Άρθρο 36 Αποζημίωση αναδόχου σε περίπτωση διάλυσης της σύμβασης «1. Αν η σύμβαση εκπόνησης μελέτης ή παροχής υπηρεσιών διαλυθεί από τον εργοδότη και δεν

προβλέπεται διαφορετικά στη σύμβαση, ο ανάδοχος δικαιούται αποζημίωσης η οποία ανέρχεται σε δέκα τοις εκατό (10%) επί της συμβατικής αμοιβής των υπολειπόμενων για την ολοκλήρωσή της σταδίων. 2. Αν η σύμβαση λυθεί από τον εργοδότη κατά την εκπόνηση σταδίου μελέτης, η αποζημίωση του αναδόχου ανέρχεται σε τριάντα (30%) του υπολειπόμενου χρηματικού αντικείμενου του υπό εκπόνηση σταδίου. Ως προς τα επόμενα στάδια εφαρμόζεται η προηγούμενη παράγραφος. Για την αμοιβή των ήδη εκπονηθέντων τμημάτων του σταδίου της μελέτης που διακόπτεται συντάσσεται Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε. 3. Για την πληρωμή της αποζημίωσης ο ανάδοχος υποβάλλει, μέσα σε ανατρεπτική προθεσμία ενός μηνός από την κοινοποίηση της απόφασης διάλυσης, στη Διευθύνουσα Υπηρεσία αίτηση, με ανάλυση της αποζημίωσης. Η αποζημίωση προσδιορίζεται με πρωτόκολλο καθορισμού τιμής μονάδας νέων εργασιών (Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε.), που συντάσσεται και εγκρίνεται μέσα σε δύο (2) μήνες από την υποβολή της αίτησης. 4. Οι αποζημιώσεις των προηγούμενων παραγράφων δεν θίγουν την οφειλόμενη αμοιβή για τις εκτελεσθείσες εργασίες ή υπηρεσίες.»

Άρθρο 37 Έγκριση της μελέτης-Παραλαβή του αντικείμενου της σύμβασης «1. Εφόσον στις ισχύουσες διατάξεις για επί μέρους κατηγορίες μελετών δεν ορίζεται ιδιαίτερη διαδικασία έγκρισης της μελέτης, με την εγκριτική απόφαση της μελέτης, που εκδίδεται από το αρμόδιο κατά νόμο όργανο, πιστοποιείται η τήρηση όλων των προδιαγραφών, κανονισμών και τεχνικών οδηγιών που ισχύουν κατά το χρόνο σύνταξης αυτής και βεβαιώνεται η ποιοτική και ποσοτική της επάρκεια και η συμμόρφωση του αναδόχου προς τις συμβατικές εν γένει υποχρεώσεις του. Αν κατά το νόμο απαιτείται πριν την έγκριση της μελέτης η γνώμη άλλων υπηρεσιών και φορέων, υποχρεούνται να την υποβάλλουν μέσα σε χρονικό διάστημα δύο (2) μηνών από την αποστολή της μελέτης προς αυτούς, εκτός αν προβλέπεται διαφορετική προθεσμία από ειδικές διατάξεις. Η παρέλευση της προθεσμίας θεωρείται ως θετική γνωμοδότηση. 2. Η μελέτη εγκρίνεται κατά στάδια και στο σύνολό της. Η απόφαση έγκρισης εκδίδεται μέσα σε δύο (2) μήνες από την εμπρόθεσμη υποβολή πλήρων των στοιχείων της προηγούμενης παραγράφου, εφόσον απαιτούνται. Η προθεσμία αναστέλλεται αν το αρμόδιο για την έγκριση όργανο δικαιολογημένα ζητήσει συμπλήρωση ή διευκρίνιση επί των υποβληθέντων δικαιολογητικών. Αν η συμπλήρωση ή διευκρίνιση αφορά διακεκριμένο στάδιο ή κατηγορία μελέτης, μπορεί να γίνει τμηματική έγκριση των υπόλοιπων μελετών. 3. Η

έγκριση ενδιάμεσων σταδίων μελετών αποτελεί και προσωρινή παραλαβή. Η οριστική παραλαβή των μελετών πραγματοποιείται με απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής, μετά την έγκριση του τελευταίου, κατά τη σύμβαση, σταδίου της μελέτης και την έκδοση βεβαίωσης της Διευθύνουσας Υπηρεσίας, για την περαίωση των εργασιών της σύμβασης. 4. Η προθεσμία συντέλεσης της παραλαβής της μελέτης είναι τρεις (3) μήνες από την έγκριση πλήρων των μελετών που προβλέπονται από τη σύμβαση. Οι μελέτες της αρχικής και των συμπληρωματικών συμβάσεων παραλαμβάνονται ενιαία. 5. Αν η μελέτη δεν παραληφθεί εμπρόθεσμα, επέρχεται αυτοδίκαιη παραλαβή, αν παρέλθει άπρακτο διάστημα δύο (2) μηνών από την υποβολή της σχετικής όχλησης του αναδόχου. Η όχληση, υποβάλλεται επί ποινή απαραδέκτου μετά την πάροδο της προθεσμίας της παραγράφου 2. 6. Επιτρέπεται να παραληφθεί, εκτός αν άλλως ορίζεται στην Σύμβαση, ύστερα από αίτηση του αναδόχου, μελέτη αυτοτελούς τμήματος έργου που εκπονήθηκε ή επί μέρους κατηγορίας ή σταδίου αυτής. 7...».

6. Ειδικότεροι κανόνες σχετικά με την εκπόνηση των μελετών τεχνικών έργων κατά στάδια περιλαμβάνονται στην εκδοθείσα κατ' εξουσιοδότηση του Ν. 3316/2005 εγκύκλιο υπ' αριθ. 38/2005 «Οδηγός εκπόνησης μελετών Δημοσίων Έργων», η οποία ίσχυσε μέχρι την έκδοση της νεότερης Εγκυκλίου με αριθμό πρωτ. ΔΝΣβ/854/ΦΝ466/ΕΓΚ.11/27-11-2018.

Ερμηνεία και εφαρμογή διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου στο οποίο εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη μας από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

7. Από τις διατάξεις του Προεδρικού Διατάγματος 696/1974 προκύπτει ότι οι μελέτες των τεχνικών έργων εκπονούνται κατά στάδια (συνήθως, προκαταρκτική μελέτη, προμελέτη, οριστική μελέτη και μελέτη εφαρμογής). Ειδικότερα, στις διατάξεις των άρθρων 106 και επ. αυτού, αναφέρονται οι προδιαγραφές κατηγοριών μελετών που απαντώνται με μεγαλύτερη συχνότητα (βλ. άρθρο 107 του Π.Δ. - ενδεικτικά, μελέτες τοπογραφικών, κτηματογραφικών, χαρτογραφικών εργασιών, συγκοινωνιακών έργων, υδραυλικών

έργων, κτιριακών έργων κλπ.). Στις επιμέρους διατάξεις ορίζονται τα στάδια της μελέτης της εκάστοτε κατηγορίας. Έτσι, π.χ. στις μελέτες οδικών έργων (οδών και των συναφών με αυτές τεχνικών έργων)-(συγκοινωνιακές), όπως είναι οι περιγραφόμενες στο ιστορικό, τα στάδια μελέτης ορίζονται στο άρθρο 123 του Προεδρικού Διατάγματος. Αντίστοιχη πρόβλεψη των επιμέρους σταδίων ανά κατηγορία μελέτης γίνεται στο Προεδρικό Διάταγμα σε όλες τις βασικές κατηγορίες μελετών και έτσι αποσαφηνίζεται η έννοια του «σταδίου» της μελέτης, δεδομένου ότι ο ορισμός του σταδίου δεν περιλαμβάνεται στον νόμο 3316/2005, αλλά προκύπτει από το προγενέστερο και ισχύον νομοθετικό πλαίσιο των προδιαγραφών των μελετών.

8. Στις μελέτες που εκπονούνται κατά στάδια, δύναται κάθε στάδιο μελέτης να ανατεθεί στον ίδιο ή σε διαφορετικό μελετητή. Μεταξύ των σταδίων της μελέτης υπάρχει σχέση αλληλεξάρτησης, δεδομένου ότι όλα τα στάδια της μελέτης υπακούουν σε επιταγές και προβλέψεις ενός ενιαίου τεχνικού και οικονομικού σχεδιασμού του έργου και, συνεπώς κάθε εκπονούμενο στάδιο δεν είναι διακεκριμένο και αυτοτελές, αλλά αποτελεί εξειδίκευση του ενιαίου σχεδιασμού (βλ. ΔΕφΑθ 2452/2013, με τις εκεί αναφορές σε ΣΤΕ 1021/2012 και 419/2008, ιδίως, ως προς τη σημασία της προμελέτης για τη σύλληψη των βασικών ιδεών που αφορούν στη λειτουργία, τη δομή, τη μορφή, καθώς και τη δαπάνη του συνολικού έργου).

9. Στις περιπτώσεις των μελετών, πλην της προκαταρκτικής μελέτης, για την οποία η κατ' αποκοπήν αμοιβή καταβάλλεται μετά την υποβολή της μελέτης και την παραλαβή της (βλ. άρθρο 30 παρ. 2 του ν. 3316/2005 που παραπέμπει στα οριζόμενα στο άρθρο 6 παρ. 14 του ίδιου νόμου) η καταβολή της αμοιβής στον ανάδοχο μελετητή δεν συναρτάται με την παραλαβή της πλήρους μελέτης, αλλά προβλέπεται στον νόμο τμηματική καταβολή και αναλόγως με την πρόοδο της εκπόνησης (πρβλ. γνωμ. ΝΣΚ 213/2004), επί τη βάσει της ανάλυσης της αμοιβής, όπως την έχει προσδιορίσει ο ίδιος ο ανάδοχος με την προσφορά του, κατανεμημένη σε προκαταβολή, ενδιάμεσες πληρωμές και πληρωμές μετά την υποβολή, την έγκριση και παραλαβή της μελέτης [και υπό την προϋπόθεση ότι στην οικεία σύμβαση δεν περιλαμβάνονται αυστηρότεροι κανόνες/όροι ως προς την καταβολή της αμοιβής του αναδόχου, λόγω της φύσης και των ιδιαιτεροτήτων που πιθανόν παρουσιάζει μια μελέτη και προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότερη εκτέλεση και η ποσοτική και ποιοτική επάρκεια

αυτής, βλ. Κλιμάκιο Προληπτικού Ελέγχου Δαπανών (ΚΠΕΔ) στο VII Τμήμα Ελεγκτικού Συνεδρίου Πράξεις 173/2015, 296/2016, 222, 254/2017 κ.α.].

10. Ειδικότερα, με τις διατάξεις του άρθρου 30 του ν. 3316/2005, αναφορικά με την καταβολή της αμοιβής του αναδόχου, προβλέπεται η καταβολή τμήματος της αμοιβής του σταδίου πριν και κατά την εκπόνησή του (15% και 20%), έναντι εγγύησης και περαιτέρω καταβολή ποσοστού 35% κατά την υποβολή του σταδίου και ποσοστά 10% και 15% μετά την υποβολή, δεδομένου ότι κατά το χρονικό αυτό διάστημα δεν έχει γίνει έλεγχος ενδελεχής της μελέτης και το υπολειπόμενο μέρος της αμοιβής συνιστά ουσιαστικά εγγύηση του αναδόχου ότι θα προβεί απροσχημάτιστα στη διόρθωση των σφαλμάτων και αστοχιών που θα προκύψουν ενδεχομένως κατά τον έλεγχο της μελέτης με σκοπό την έγκρισή της.

11. Η σύμβαση εκπόνησης μελέτης δεν λύεται με την πάροδο των προθεσμιών της σύμβασης, αλλά, μόνο εφόσον παραληφθεί το αντικείμενό της ή συντρέξει νόμιμη περίπτωση πρόωρης λύσης της με έκπτωση του αναδόχου ή με διάλυση της σύμβασης. Έτσι, η διάλυση της σύμβασης μελέτης είναι ένας τρόπος πρόωρης λήξης των εργασιών της, χωρίς να παραδοθεί το τελικό της προϊόν, οπότε και αντιμετωπίζονται από τον νόμο (βλ. άρθρο 34 παρ. 1 του ν. 3316/2005 και αντίστοιχα άρθρο 192 παρ. 2 του ν. 4412/2016 με την ίδια διατύπωση) ζητήματα αποζημίωσης του αναδόχου για το μέρος της σύμβασης που δεν εκτέλεσε και εκκαθάρισης της σύμβασης, έτσι ώστε να προσδιοριστεί επακριβώς το εκτελεσθέν μέρος (για το οποίο θα αμειφθεί) και το υπολειπόμενο μέρος, για το οποίο θα αποζημιωθεί. Η διάλυση της σύμβασης οφείλεται είτε σε εντολή του εργοδότη, για την οποία ο νόμος δεν θέτει προϋποθέσεις, ούτε απαιτεί ιδιαίτερη αιτιολόγηση, είτε σε πρωτοβουλία του αναδόχου, η οποία μπορεί να εκδηλωθεί για συγκεκριμένους λόγους που ορίζονται στην παράγραφο 2 του άρθρου 34. Και στις δύο περιπτώσεις ο εργοδότης υφίσταται τις προβλεπόμενες στον νόμο οικονομικές συνέπειες, ήτοι: (α) εφόσον γίνει η διακοπή των εργασιών μετά την ολοκλήρωση κάποιου σταδίου, δηλαδή πρόκειται για διάλυση ως προς τα επόμενα στάδια εκπόνησης της μελέτης, μπορεί να προβλέπεται στη σύμβαση ότι δεν θα οφείλεται αποζημίωση, ενώ, εάν δεν προβλέπεται δικαίωμα λύσης της σύμβασης χωρίς αποζημίωση, τότε οφείλεται αποζημίωση στον ανάδοχο, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 36 παρ. 1 του ν. 3316/2005 (βλ. και Γνμδ ΝΣΚ Α' Τμήμα 265/2013). (β) Αν η σύμβαση διαλυθεί κατά

την εκτέλεση σταδίου της μελέτης, δηλαδή ο εργοδότης διακόπτει την εκπόνηση σταδίου, οφείλεται αποζημίωση για το στάδιο αυτό, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 36, σε κάθε περίπτωση, επομένως δεν μπορεί να απαλλαγεί νόμιμα ο εργοδότης από την καταβολή αποζημίωσης, δηλαδή, δεν επιτρέπεται να διακοπεί στάδιο αζημίως για τον εργοδότη.

12. Στο άρθρο 36 του ν. 3316/2005 ρυθμίζεται το ζήτημα της αποζημίωσης που οφείλεται στον ανάδοχο σε περίπτωση διάλυσης της σύμβασης είτε με πρωτοβουλία είτε και με υπαιτιότητα του εργοδότη. Εφόσον, η σύμβαση εκπόνησης μελέτης διαλυθεί και δεν προβλέπεται διαφορετικά από τη σύμβαση, δηλαδή δεν υπάρχει πρόβλεψη περί διάλυσης χωρίς αποζημίωση (παράγραφος 1), για τα επόμενα στάδια της μελέτης η αποζημίωση ανέρχεται σε ποσοστό 10% της αμοιβής των σταδίων αυτών. Εφόσον η σύμβαση διαλυθεί κατά την εκτέλεση σταδίου της μελέτης, ο ανάδοχος δικαιούται, αφενός, την αμοιβή του για τις ήδη εκτελεσθείσες εργασίες του σταδίου (παράγραφος 4), και, αφετέρου, αποζημίωση που ανέρχεται σε ποσοστό 30% των υπολειπομένων εργασιών του σταδίου (παράγραφος 2), για δε τα υπολειπόμενα (τυχόν) για την ολοκλήρωση της μελέτης στάδια και εφόσον δεν προβλέπεται διαφορετικά στη σύμβαση, ο ανάδοχος δικαιούται αποζημίωση ανερχόμενη σε ποσοστό 10% επί της συμβατικής αμοιβής των σταδίων αυτών.

13. Οι μελέτες, μετά την εκπόνηση και την υποβολή τους από τον ανάδοχο, εγκρίνονται από την αναθέτουσα Αρχή. Δεν υφίσταται, γενικώς ισχύουσα, διαδικασία έγκρισης των μελετών των φορέων του δημόσιου τομέα και, προς αναπλήρωση του κενού αυτού, στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 37, τίθενται διατάξεις γενικής ισχύος, οι οποίες εφαρμόζονται, όταν στις ειδικότερες διατάξεις που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία των κατ' ιδίαν φορέων του δημόσιου τομέα, δεν ορίζεται ειδικότερη διαδικασία έγκρισης (*«εφόσον στις ισχύουσες διατάξεις για επί μέρους κατηγορίες μελετών δεν ορίζεται ιδιαίτερη διαδικασία έγκρισης...»*). Με την έγκριση της μελέτης από τον εργοδότη βεβαιώνονται: α) η τήρηση των προδιαγραφών, των κανονισμών και των τεχνικών οδηγιών που τυχόν ισχύουν, κατά τον χρόνο εκπόνησης για τη συγκεκριμένη κατηγορία μελέτης, β) η ποσοτική και ποιοτική επάρκεια της μελέτης και γ) η συμμόρφωση του αναδόχου στις συμβατικές του εν γένει υποχρεώσεις. Εφόσον απαιτούνται εγκρίσεις ή γνωμοδοτήσεις άλλων υπηρεσιών, οργάνων ή φορέων, πριν από την έγκριση της

μελέτης πρέπει αυτές να περιέρχονται στην υπηρεσία που έχει την ευθύνη της έγκρισης μέσα σε δύο μήνες από την ημέρα αποστολής της μελέτης προς τους φορείς αυτούς, αλλιώς, τυχόν παράλειψη απάντησης τεκμαίρεται κατά τον νόμο ως θετική γνωμοδότηση, εκτός αν υφίστανται ειδικές νομοθετικές ρυθμίσεις που θέτουν άλλες προθεσμίες (βλ. παράγραφος 1 άρθρου 37).

14. Οι μελέτες εγκρίνονται κατά στάδια (εφόσον στις προδιαγραφές προβλέπονται στάδια) και στο σύνολό τους. Η απόφαση έγκρισης της μελέτης εκδίδεται από το αρμόδιο όργανο της αναθέτουσας Αρχής μέσα σε δύο μήνες, από τότε που θα κατατεθούν τα στοιχεία (άδειες, εγκρίσεις, γνωμοδοτήσεις) που, τυχόν, απαιτούνται από ειδικές διατάξεις (όπως λ.χ. οι διατάξεις που αφορούν την περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων). Αν η υποβληθείσα μελέτη έχει ελλείψεις ή σφάλματα και ζητηθεί νομίμως και αιτιολογημένα η συμπλήρωσή της (βλ. παράγραφο 2 του άρθρου 37) η προθεσμία έγκρισης αναστέλλεται (δεν διακόπτεται) και επανεκκινεί όταν συμπληρωθούν τα σφάλματα και οι παραλείψεις και, επομένως το χρονικό διάστημα της αναστολής δεν συνυπολογίζεται στη συμπλήρωση της συνολικής προθεσμίας των δύο μηνών.

15. Η δίμηνη προθεσμία για την έγκριση της μελέτης δεν μπορεί να θεωρηθεί αποκλειστική, κάτι που θα συνεπαγόταν τη μη δυνατότητα έγκρισής της μετά την παρέλευσή της αλλά ενδεικτική, σύμφωνα με τον γενικό κανόνα που απορρέει από τα οριζόμενα στην παράγραφο 5 του άρθρου 10 του ν. 2690/1999 (*«Οι προθεσμίες για τη Διοίκηση είναι ενδεικτικές, εκτός αν από τις διατάξεις που τις προβλέπουν προκύπτει ότι είναι αποκλειστικές»*). Το συμπέρασμα αυτό προκύπτει με ασφάλεια και από τη διατύπωση της διάταξης της παραγράφου 2 του άρθρου 37 (*«η απόφαση έγκρισης εκδίδεται μέσα σε δύο μήνες..»*) στην οποία δεν προβλέπονται «συνέπειες» λόγω έκδοσης της απόφασης έγκρισης μετά την παρέλευση των δύο μηνών ή μη έκδοσης εγκριτικής απόφασης, που θα προβλέπονταν εάν η προθεσμία ήταν αποκλειστική. Τούτο εξάλλου προκύπτει από την αντιδιαστολή των διατάξεων περί έγκρισης της μελέτης από τις διατάξεις περί παραλαβής της, για την οποία τέθηκε ρητή διάταξη (παράγραφος 5 του άρθρου 37). Εξάλλου, όταν οι ελλείψεις ή τα σφάλματα της μελέτης αφορούν διακεκριμένο στάδιο ή κατηγορία σύνθετης μελέτης, μπορεί η αναθέτουσα Αρχή να προβεί σε έγκριση των λοιπών σταδίων ή κατηγοριών μελετών (εφόσον, βέβαια, το κρίνει σκόπιμο ή εφικτό).

16. Περαιτέρω, ως προς την παραλαβή της μελέτης ισχύει ότι για τα ενδιάμεσα στάδια αυτής δεν υφίσταται ιδιαίτερη διαδικασία παραλαβής, δεδομένου ότι η έγκρισή τους αποτελεί ταυτόχρονα και την προσωρινή παραλαβή τους, έχει, δε, ως αποτέλεσμα την πλήρη εξόφληση της αμοιβής του σταδίου (βλ. άρθρο 30 παρ. 2 ε). Η οριστική παραλαβή των μελετών πραγματοποιείται με απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής (Π.Α.), αφού έχει προηγηθεί, αφενός, η έκδοση εγκριτικής απόφασης του τελευταίου σταδίου της μελέτης από την οικεία Διευθύνουσα Υπηρεσία (Δ.Υ.) και, αφετέρου, βεβαίωση της ίδιας Υπηρεσίας περί περαίωσης των εργασιών της σύμβασης (παράγραφος 3 του άρθρου 37). Η οριστική παραλαβή συντελείται σε τρεις (3) μήνες μετά την έγκριση όλων των μελετών (σταδίων και κατηγοριών) που προβλέπονται στη σύμβαση.

17. Εφόσον η μελέτη δεν παραληφθεί εμπρόθεσμα -δηλαδή παρέλθουν οι τρεις (3) μήνες από την έγκριση πλήρων των προβλεπόμενων στη σύμβαση μελετών- μπορεί ο ανάδοχος να επιδιώξει την αυτοδίκαιη παραλαβή, υποβάλλοντας σχετική όχληση. Μετά την όχληση και την παρέλευση απράκτου χρονικού διαστήματος δύο (2) μηνών θεωρείται ότι πραγματοποιήθηκε αυτοδίκαιη οριστική παραλαβή. Η όχληση, προκειμένου να είναι παραδεκτή και να επιφέρει έννομες συνέπειες, πρέπει να υποβληθεί μετά την πάροδο της προθεσμίας της παραγράφου 2 του άρθρου 37 (δηλαδή, μετά την παρέλευση του διμήνου από την υποβολή πλήρων των μελετών). Συνεπώς, αν παρέλθει το δίμηνο από την υποβολή πλήρων των μελετών (παράγραφος 2) και δεν έχει εγκριθεί η μελέτη, ο ανάδοχος μπορεί να ασκήσει όχληση, οπότε η αναθέτουσα αρχή έχει προθεσμία (επιπλέον) δύο μηνών για την έγκριση της μελέτης και την παραλαβή της σύμβασης, αλλιώς, η παραλαβή επέρχεται, μετά το πέρας της δίμηνης προθεσμίας (δηλαδή του τετραμήνου από την υποβολή όλων των μελετών) και εφόσον υποβληθεί η όχληση, αυτοδίκαια.

18. Μετά την (πραγματική ή αυτοδίκαιη) παραλαβή, ο ανάδοχος απαλλάσσεται από τις συμβατικές του υποχρεώσεις και ο εργοδότης υποχρεούται να επιστρέψει την εγγύηση καλής εκτέλεσης (βλ. άρθρο 24 παρ. 5) πλην, όμως, εξακολουθεί να ευθύνεται και μετά την παραλαβή του αντικειμένου της σύμβασης ή τη λύση της με οποιονδήποτε τρόπο, για έξι (6) ακόμα έτη, για τυχόν ελαττώματα ή ελλείψεις της μελέτης του, λόγω της πλημμελούς εκπλήρωσης της παροχής του (βλ. άρθρο 31 παρ. 1 και 4).

19. Υπό τα δεδομένα αυτά, επί διάλυσης της σύμβασης εκπόνησης της μελέτης, το οφειλόμενο ποσό στον ανάδοχο που έλαβε την εντολή εκπόνησης σταδίου μελέτης, πλην όμως δεν πρόλαβε να την εκπονήσει ή να παραδώσει την εκπονηθείσα μελέτη, συνίσταται (α) στην αμοιβή του για τις ήδη εκτελεσθείσες εργασίες (παράγραφος 4 άρθρου 36) του υπό κρίση σταδίου η αξία των οποίων θα εκτιμηθεί στα πλαίσια της σύνταξης Πρωτοκόλλου Κανονισμού Τιμών Μονάδος Νέων Εργασιών και Συγκριτικού Πίνακα Εργασιών και αφετέρου (β) σε αποζημίωση που ανέρχεται σε ποσοστό 30% του υπολειπόμενου χρηματικού αντικειμένου του υπό εκπόνηση σταδίου, ήτοι των υπολειπομένων εργασιών του (παράγραφος 2 άρθρου 36). Επιπλέον, δικαιούται αποζημίωση η οποία ανέρχεται σε ποσοστό 10% επί της συμβατικής αμοιβής των υπολειπόμενων (τυχόν) για την ολοκλήρωση της μελέτης σταδίων (παράγραφος 1 άρθρου 36), εφόσον δεν προβλέπεται διαφορετικά στη σύμβαση.

20. Εφόσον πάντως ο ανάδοχος πριν τη διάλυση της σύμβασης, εκπόνησε και υπέβαλε τη μελέτη του σταδίου και επομένως καταβλήθηκε σε αυτόν, μετά τη διενέργεια του προβλεπόμενου στον νόμο συνοπτικού ελέγχου που αφορά την πληρότητα και επάρκεια της υποβληθείσας μελέτης, το, οφειλόμενο, κατά τον νόμο (άρθρο 30 παρ. 2 γ' και δ'), ποσοστό 70% ή και 80% της συμβατικής αμοιβής, αλλά η μελέτη δεν εγκρίθηκε τελικά, για λόγους που δεν οφείλονται στον ίδιο ή στην ποιότητα της μελέτης (ήτοι δεν μπορεί να αποδοθεί σ' αυτόν πλημμελής εκπλήρωση της παροχής του, επειδή λ.χ. η μελέτη του δεν κρίνεται άρτια ή δεν πληροί τους όρους της σύμβασης εκπόνησης ή/και τις ισχύουσες προδιαγραφές), αλλά, επειδή λ.χ. άλλαξε ο σχεδιασμός του έργου ή κρίθηκε, εκ των υστέρων, μη σκόπιμη η υλοποίησή του ή δεν εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι του, υφίσταται υποχρέωση καταβολής της συνολικής συμβατικής αμοιβής του σταδίου, σε ποσοστό δηλαδή 100% του σταδίου, σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 36 του ν. 3316/2005, δεδομένου ότι ο ανάδοχος τήρησε τη συμβατική του υποχρέωση και παρέδωσε το φυσικό αντικείμενο της σύμβασης, η δε μη καταβολή μέρους της αμοιβής συνάπτεται μόνο με την εγγύηση (που συνιστά το υπολειπόμενο μέρος της αμοιβής που βρίσκεται στα χέρια του εργοδότη) ως προς την απροσχημάτιστη διόρθωση-συμπλήρωση της μελέτης, εφόσον προκύψει τέτοια ανάγκη κατά τον έλεγχο πριν την έγκρισή της.

21. Για λόγους πάντως προστασίας του δημοσίου χρήματος και προκειμένου να αποφευχθεί ο αδικαιολόγητος πλουτισμός του αναδόχου (αν υποτεθεί ότι παρέδωσε ελλιπή και μη άρτια μελέτη και παρόλα αυτά έλαβε το σύνολο της αμοιβής του) θα έπρεπε η αρμόδια υπηρεσία να προβεί στον έλεγχο της για να διαπιστώσει ότι η μελέτη έχει πληρότητα και αρτιότητα και θα μπορούσε να τύχει εγκρίσεως, ώστε, εν συνεχεία, να προβεί στην εξόφληση του συνόλου της αμοιβής του σταδίου, άλλως, και εφόσον προκύψει ότι η παραδοθείσα μελέτη απαιτεί διορθώσεις και συμπληρώσεις, πρέπει οι ελλείψεις αυτές να ληφθούν υπόψη κατά τη σύνταξη του Συγκριτικού Πίνακα και του Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε. και να απομειωθεί αναλόγως η αμοιβή του αναδόχου της μελέτης λόγω των ελαττωμάτων της μελέτης του.

Απάντηση:

22. Εν όψει των ανωτέρω, επί του τεθέντος ερωτήματος, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Ε') γνωμοδοτεί ομόφωνα ως εξής:

A. Επί διάλυσης της σύμβασης εκπόνησης της μελέτης το οφειλόμενο ποσό στον ανάδοχο που έλαβε την εντολή εκπόνησης μελέτης, πλην όμως δεν πρόλαβε να την εκπονήσει ή να παραδώσει την εκπονηθείσα μελέτη συνίσταται α) στην αμοιβή του για τις ήδη εκτελεσθείσες εργασίες. β) σε αποζημίωση που ανέρχεται σε ποσοστό 30% του υπολειπόμενου χρηματικού αντικειμένου του υπό εκπόνηση σταδίου, δηλαδή των υπολειπομένων εργασιών του σταδίου. γ) σε αποζημίωση που ανέρχεται σε ποσοστό 10% επί της συμβατικής αμοιβής των υπολειπόμενων (τυχόν) για την ολοκλήρωση της μελέτης σταδίων, εφόσον δεν προβλέπεται διαφορετικά στη σύμβαση.

B. Στην περίπτωση που ο ανάδοχος, πριν τη διάλυση της σύμβασης, εκπόνησε και υπέβαλε τη μελέτη του σταδίου, πέραν του οφειλόμενου προς αυτόν ποσοστού 70% ή και 80% της συμβατικής αμοιβής που δικαιούται, εφόσον η μελέτη δεν εγκρίθηκε τελικά, για λόγους μη οφειλόμενους στον ίδιο ή στην ποιότητα της μελέτης του, ο εργοδότης οφείλει να καταβάλει προς αυτόν τη συνολική συμβατική αμοιβή του σταδίου, δηλαδή ποσοστό 100% του σταδίου, κατόπιν ελέγχου της μελέτης για τυχόν σφάλματα και πλημμέλειες. Πέραν τούτου, και εφόσον στη σύμβαση δεν προβλέπεται διαφορετικά,

δικαιούται αποζημίωση ανερχόμενη σε ποσοστό 10% επί της συμβατικής αμοιβής των (τυχόν) υπολειπόμενων για την ολοκλήρωση της μελέτης σταδίων.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα,

Η Προεδρεύουσα

Η Εισηγήτρια

Νίκη Μαριόλη

Αντιπρόεδρος του Ν.Σ.Κ.

Μαρία Βασιλείου-Τρύφων

Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.